

Opinia
Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych
nr 69/2011 z dnia [REDACTED]
o projekcie programu zdrowotnego
„Zmniejszenie rozpowszechniania palenia tytoniu”
jako Cel operacyjny III w ramach
„Programu Zdrowotnego Powiatu [REDACTED] na lata 2011-2013”

Po zapoznaniu się z opinią Rady Konsultacyjnej uważam, że projekt programu zdrowotnego „Zmniejszenie rozpowszechniania palenia tytoniu” jako Cel operacyjny III w ramach „Programu Zdrowotnego Powiatu [REDACTED] na lata 2011-2013” dotyczy niezmiernie istotnego społecznie problemu zdrowotnego, jednak nie może być w obecnej postaci zaopiniowany pozytywnie.

Opinia odnosi się do jednego z celów operacyjnych „Program Zdrowotny Powiatu [REDACTED] na lata 2011-2013” – „Cel operacyjny III: Zmniejszenie rozpowszechniania palenia tytoniu”. W projekcie zamieszczono dane dotyczące problemu zdrowotnego, danych epidemiologicznych regionu, celów i oczekiwanych efektów programu, adresatów, terminu realizacji, planowanych działań, sposobu wyboru realizatora, ewaluacji realizacji programu oraz kosztów. Program adresowany jest do dzieci i młodzieży powiatu [REDACTED]. Zamierzone działania obejmują tworzenie i upowszechnianie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży (edukacja zdrowotna). Planuje się przygotowanie materiałów edukacyjnych (ulotek, broszur, plakatów), szkolenia, pogadanki, konkursy dla uczniów szkół z terenu powiatu [REDACTED] o tematyce promującej zdrowy tryb życia, w tym wskazanie na negatywne skutki palenia tytoniu. Projekt zawiera informacje o planowanym monitorowaniu i ewaluacji. Nie określono szczegółowej liczby beneficjentów. Program będzie finansowany ze środków budżetu Powiatu [REDACTED]. Na realizację wszystkich 5 celów strategicznych programu w 2011 r. zaplanowana zostanie kwota [REDACTED] zł. Środki finansowe na realizację programu w kolejnych latach będą planowane corocznie zgodnie z założeniami budżetu powiatu. Nie przedstawiono szczegółowego kosztorysu planowanych działań. Realizator programu zostanie wyłoniony w otwartym konkursie ofert dla organizacji pozarządowych.

Agencja opracowała ogólne podstawy oceny zasadności samorządowych programów profilaktyki pierwotnej i wtórnej palenia tytoniu w populacji dzieci i młodzieży w oparciu o krajowe i światowe wytyczne oraz wyniki dowodów naukowych wysokiej jakości - przeglądów systematycznych. Uzyskano również opinie ekspertów klinicznych. Z przeprowadzonego przeglądu i uzyskanych opinii wynika, że:

- Profilaktyka, szczególnie wśród młodych ludzi oraz zaprzestanie wspieranie zaprzestania palenia są najważniejszymi strategiami redukcji palenia tytoniu; programy powinny być realizowane od najmłodszych lat dzieci i kontynuowane w przyszłości.

- Docelową populacją programów powinny być dzieci i młodzież ze szczególnym uwzględnieniem grup ryzyka. W realizację programów profilaktyki powinni być włączani rodzice, członkowie rodziny oraz danej społeczności; dużą efektywnością charakteryzują się interwencje realizowane przez rówieśników.
- Aby program był skuteczny należy go szczegółowo i systematycznie zaplanować, korzystając z dostępnych wytycznych. Największą skutecznością charakteryzują się interwencje wielokomponentowe, łączące interwencje szkolne, kampanie medialne oraz programy społecznościowe. Kampanie medialne powinny ukazywać tytoń jako środek niebezpieczny i wzbudzać negatywne emocje wobec palenia tytoniu, jednocześnie powinny dostarczać wiadomości o możliwościach zaprzestania palenia. Podejmowane działania powinny być wieloletnie.
- Interwencje powinny polegać nie tylko na edukacji dzieci i młodzieży, ale także na zapewnieniu odpowiedniego środowiska poprzez egzekwowanie prawa antynikotynowego.
- Skrining w kierunku używania wyrobów tytoniowych, wywiad motywacyjny polegający na ocenie motywacji do zmiany nawyków oraz skierowanie zmotywowanej młodzieży do udziału w programie zaprzestania palenia powinny być przeprowadzane podczas rutynowych konsultacji z lekarzem pierwszego kontaktu, pediatrą lub pielęgniarką szkolną; kluczowym czynnikiem jakości oraz skuteczności tego typu świadczeń jest dostępność oraz zachowanie poufności.
- Należy monitorować liczbę uczestników oraz poziom ich wiedzy przed i po szkoleniu; należy także przeprowadzić pomiar początkowy wskaźników epidemiologicznych (zwłaszcza rozpowszechnienia palenia tytoniu).
- Programy nie powinny być przygotowywane ani realizowane we współpracy z przemysłem tytoniowym.
- Prowadzenie profilaktyki antynikotynowej pozwoli ograniczyć występowanie chorób odtytoniowych w przyszłości, a tym samym zmniejszyć wydatki na służbę zdrowia.

W opinii Agencji cel opiniowanego programu i wybór populacji docelowej jest w ogólnym zarysie odpowiedni w świetle dowodów naukowych oraz zgodny z wytycznymi w zakresie profilaktyki i ograniczania rozpowszechnienia palenia tytoniu. W projekcie Programu nie odniesiono się do efektywności wnioskowanej interwencji, niemniej jednak planowane działania są spójne z zaleceniami dotyczącymi profilaktyki palenia tytoniu wśród dzieci i młodzieży. Jednocześnie Agencja stwierdziła następujące uchybienia w przedstawionym projekcie: niedookreślone kryteria włączenia do programu (brak kryterium wieku), brak danych dotyczących sposobu informowania dzieci i rodziców o programie, jak również metody naboru uczestników; ponadto nie oszacowano liczby beneficjentów programu.

Za wskazaniem Rady zwróciłem uwagę, że niedostatecznie precyzyjny opis zaplanowanych interwencji uniemożliwia ocenę ich skuteczności w świetle dowodów naukowych; szczególnie trudnym problemem może być skutecznie motywowanie młodzieży do zaprzestania palenia. Opis planowanych działań w przedstawionym projekcie nie zawiera informacji pozwalających stwierdzić, czy mają one szansę odnieść jakikolwiek korzystny efekt, wobec czego w obecnej postaci projekt nie może być pozytywnie zaopiniowany.